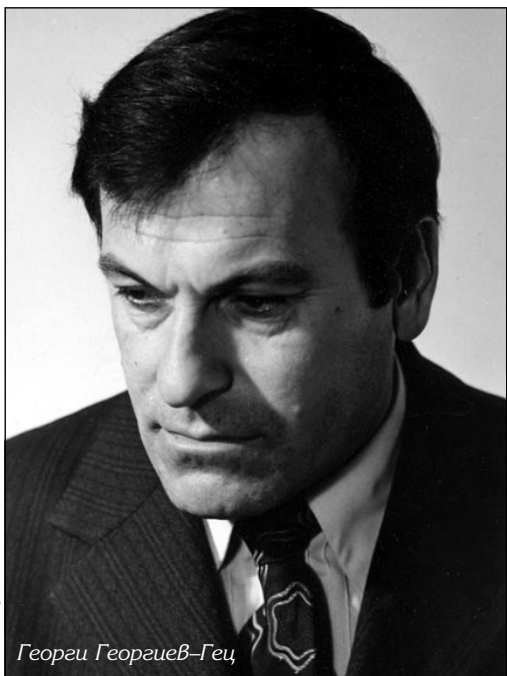

ИВАН ГЕОРГИЕВ-ГЕЦ

РАЗХВЪРЛЯНИ МИСЛИ ЗА ГЕЦ

Личен архив

Георги Георгиев-Гец

На четвърти октомври 2006 година се навършиха 80 години от рождението на баща ми – Георги Георгиев Гец. Този ден ми напомни тъжната древна мисъл колко бързо отминава земната слава. Националната филмотека отбелязваше годишнината с прожекция на великолепия (забранен навремето) филм на Любомир Шарланджиев „Прокурорът“. Зарадвах се на поканата от тяхна страна. Фоайето на кино „Одеон“ беше украсено със снимки на Гец от различни филмови роли. Лошото беше единствено празни-

ят салон. Двама възрастни зрители, един представител на филмотеката, две интересно как попаднали млади момчета, аз и майка ми. Хубавото беше, че всички гледах с интерес филма и очевидно посланието му докосна тяхната емоционалност и интелект. Гледайки празната зала, си спомних премиерата на „Осмият“ на Варненския филмов фестивал през 69-а. В лятното кино – преди да се построят дворците, в които фестът се пренесе по-късно. Валеше проливен дъжд. От тези, които сега наричаме природно бедствие, потоп, наводнение. Никой не напусна прожекцията. Освен натъпканите по пейките зрители, още стотици стояха прави по пътеките под дъжда. С чадъри, найлони, качулки, а някои без нищо на главата, гледах като омагьосани белия екран. Аплодираха десетки минути актьорите, режисьора, Гец...

Писал съм няколко пъти за баща ми. Текстове стават съвсем лични, а когато се опитвам да бъда по-аналитичен, се получава нещо твърде сухо. Затова този път реших да направя една моя компилация от цитати за Гец. Този подход ми изглежда особено подходящ, тъй като Георги Георгиев-Гец беше сложен човек, многолик. Така както можеше да изгражда образи на селяни, английски аристократи, чорбаджии, моряци, хайдути, революционе-

ри, древногръцки прорицатели, партизани, изпаднали алкохолици от стара Русия, писатели, композитори, комунисти, убийци, гастарбайтери, полицаи, предатели, шпиони, офицери, пенсионери, терористи..., по същия начин хората, които го познаваха, които бяха близки с него, работеха и живееха с него, го виждат в различна светлина. И аз мисля, че тези различни образи на Гец не могат да се разделят на „правилни“ и „погрешни“. Просто баща ми не беше еднопланов човек. Повечето от спомените за него отразяват действителността, колкото и разнопосочни да изглеждат понякога.

Ето две мнения в една и съща посока. Големият български актьор Апостол Карамитев, който започва работа и в киното, и в Народния театър едновременно с Гец: „Други са фронтално срещу камерата, тя ги показва в цял ръст и с десетки подробности, а Гец е в ъгълчето, едва са го осветили, едва е влязъл в кадъра, но те привлича, застава те да го наблюдаваш. Сигурно това е прословутата киногеничност.“

Подобно наблюдение прави и Люгмил Кирков, режисьорът, под чието ръководство Гец създаде няколко изумителни и незабравими филмови герои: Йордан от „Селянинът с колелото“, Милор от „Матриархат“, сценаристът от „Равновесие“. Ето няколко думи на Кирето:

„Този човек има невероятно екранно присъствие, излъчва някакъв магнетизъм, с който те привлича и те застава да го гледаш. Ако в кадъра са двама или повече души и той е между тях, погледът ми се съсредоточава върху него. Това е някаква дагеност –

да привличаш, да покоряваш. У него има нещо властно и категорично – ако трябва да е висок, на екрана той стои много високо, ако трябва да е силен, той е много силен. Кой знае от къде идва това у него?“...

„Знам, че всяка класация в изкуството е спорна. И затова, когато искаме да изтъкнем нещо или някого, прибъгваме до израза: „Един от най- ...“ Като мисля за Гец, аз не се страхувам да бъда категоричен – той е най-говорият ни киноактьор. Да. НАЙ-ДОБРИЯТ!“

Как киноспециалистите разчитаха методите му на работа над ролите. Атанас Свиленов: „Да не върви по пътя на най-лекото съпротивление, да не се поддава на изкушенията на инерцията и шампата – това е ръководен принцип на Гец в цялото му творчество. От този стремеж произтича и друга характерна особеност, с която се отличава почти всяка негова поява на екрана – той насочва цялото си внимание към вътрешния живот на своя герой, търси дълбоките побуди за всяко негово действие, за всяка изречена дума. Сложността на преживяванията не го плаши. Към нея се насочва съзнателно, защото тя му дава ключа за проникване и в най-недостъпните душевни кътчета. Именно от сложността израства живото лице на човека, в нея се таи неговата неповторимост.“

Проф. Вера Наїденова за първите стъпки на Гец: „Никои не знае коя част от общата ученическа снимка историята ще даде за увеличение... Когато се пише за израснал, за знаменит човек, всеки разказ за бедността и трудностите се възприема като нарочно тър-

сена особеност. А всъщност така си е било. През 1944 година едно седемнайсетгодишно селянче идва за пръв път в София със своя по-голям приятел. Двамата слизат на централната гара и остават да пренощуват в една бомбена яма. На другия ден по-големият казва, че трябва да вземат трамвай № 1 и когато се качват, малкият Георги се чуди откъде приятелят му знае, че точно този трамвай им е нужен.“

И още един цитат от Вера: „След трийсетгодишно творчество, при малко по-малко от двеста роли вече можем да кажем, че Георги Георгиев ще изиграе и Христос и Юга.“

Ето какво пише проф. Владимир Изатовски през 1970 г.: „Образите на Георги Георгиев изпълват със своето присъствие кадъра – те са изваяни с едри, почти скулптурни черти, с един замах, без да се откъсват от земята, по която те стъпват така твърдо, както и техния създател. И същевременно на актьора му се отдава да открие в тях нещо делнично, интимно, човешко. Рядко може да се види неговите герои да проявяват своите чувства, но кратките минути, когато грижливо сдържаните емоции пробиват външността на строгото му лице, се превръщат в мигове с изключително силно въздействие.“

Известният кинокритик Григор Чернев: „В образите му – така ми се струваше отначало – имаше нещо желязно, сурово и недостъпно. В действителност Гец бе благ и сърдечен, дори стеснителен човек. Не се кичеше със славата си, имах чувството, че тя дори му пречеше. Той я отпъждаше с ръка, оставяше я зад гърба си и идеше към теб открит и пряк – със

светнали очи, като любопитно дете, което иска нещо да узнае.“

Писателят Георги Мишев за работата с Гец по филма „Матриархат“: „Наоколо снимачната площадка ехтеше от женски смях – снимаше се цял букет от най-добрите ни актриси – Невена Коканова, Катя Паскалева, Катя Чукова, Емилия Радева; самото присъствие на жените въодушевяваше малкото мъжко племе. Само в очите на Гец имаше спотаена тъга. „Снимаме тъжен филм, адаш. Реквиум за нашите баби и майки, последните пазителки на огъня в семейното огнище. Вярваш ли ми, че когато трябва в сцената да плача, аз плача истински, без усилие. Представям си не измислената Югла, а моето Разпоповци, моите лели и стрини, мама, бабите ми и сълзите тръгват сами...“

Режисьорът проф. Енчо Халачев: „... Но помня и друго. Например онова негостойно, така наречено „пенсониране“. Нараниха го жестоко. Но той доказва, че талантят не може да бъде пенсиониран, защото има само можене и неможене.“

Тръгна по пътищата на България.

И досега виждам широката му крачка, усмивката – вече малко тъжна и очите, питащите очи... „Защо?“

Ами защото може би сме народ с орисията да убиваме, а след това да признаваме таланта. Е, какво пък чак толкова, ще рече някой. България е богата на таланти. Един повече или по-малко, има ли значение. Раждали са се и пак ще се раждат. Освен това времето беше такава.

Времето, Все времето.

Госпоги, Боже, Господи...

Него никои не беше го правил звезда. Той сам беше Звезда. Истинска. Със собствена светлина.

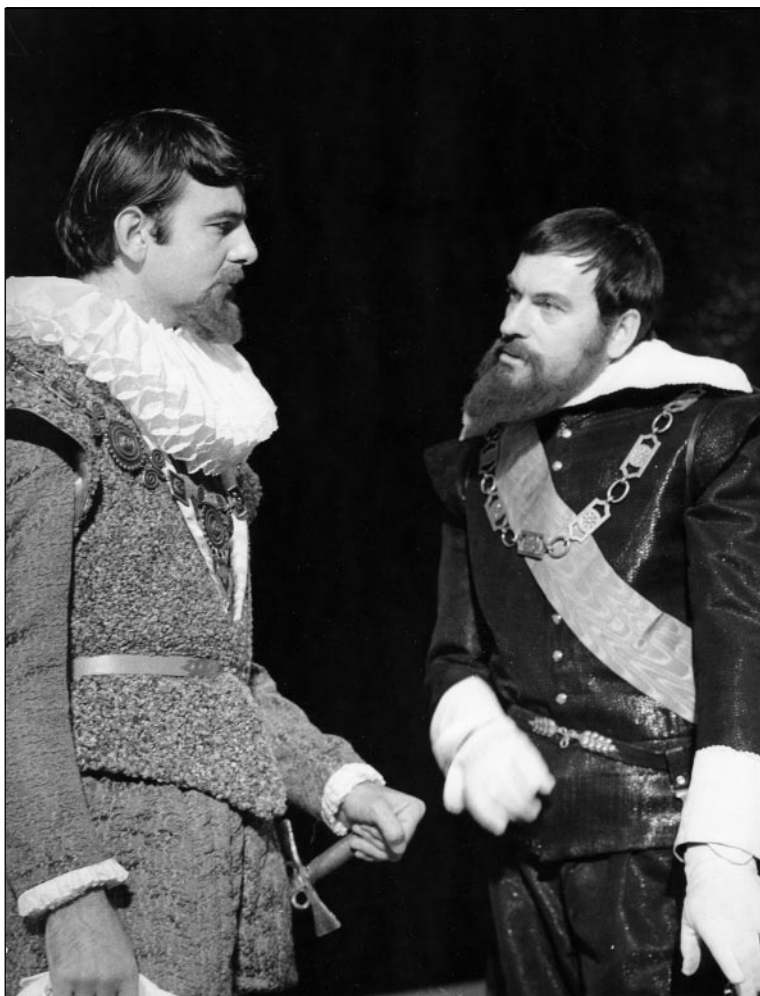
Затова ще остане в нашата памет. В паметта на България.“

Ето и няколко изречения за Гец от Данаил, по-малкия ми брат:

„Хората си мислеха, че баща ми е богат, а той не беше. Вярно е, че неговата заплащане и хонорари издържаша цялото ни семейство, имахме всичко необходимо и никога не сме гладували. Също е вярно обаче, че не си позволявахме много, татко често взимаше пари назаем и нямаше нито една спестена стотинка. Никога не сме имали друга кола, освен съветска: първо Волга, след това жигули. Татко носеше нещата си в стара ученическа чанта, имаше малко и не хубави дрехи. Беше събитие да си купи нов костюм, а

с първата си хапка на вечеря успяваше да накапе олио върху всяка от вратовръзките си.

Баща ми беше популярен и хората си мислеха, че има много приятели. Той нямаше. Той имаше много познати и беше достъпен. Понякога беше невъзможно да се ходи с него по улиците – случайни минавачи, продавачи, работници, служители, цигани, селяни, пияници го спираха на всяка крачка да му стиснат ръката, да му говорят, да го

Георги Георгиев-Гец (Барон Бърли) и Васил Стойчев (Граф Кент) в „Мария Стюарт“ – Фр. Шилер, реж. Кр. Мирски, НТ, сезон 1969/70

Музей на НТ „Ив. Вазов“

поздравяват, да искат ходатайство за едно или друго, да го канят на гости, да му дават подаръци... Хората го обичаха и той ги обичаше. В личния си живот той приятели нямаше. Имаше само семейство.

Хората си представяха живота на баща ми като безкрайна поредица от приеми, банкети, премиери и баровски изценки. Животът на татко беше по-скоро поредица от преговаряне на текст, репетиции, игра на сце-

IN MEMORIAM

ната, пътуване, още репетиции, игра пред камера, пътуване обратно, учене на нов текст, и пак отначало. В кратките промеждутъци между ангажиментите „тичаше по задачи“. Излизаше от къщи под стрес и се прибираше напълно изнемогнал. Баща ми работеше много, той работеше непрестанно. Аз не си спомням много случаи в живота си да съм виждал баща ми да не работи. Той обичаше работата си и обичаше семейството си, и беше всеотдаен и към двете. Така мина животът му: в работа, работа, работа, чак до онзи фатален мозъчен удар, който го повали... работейки.“

Ще завършим с няколко думи от големия български актьор Георги Черкелов:

„Допускам, че с всички е така: аз не можах да изпратя Гец до вечното му жилище (какъв безнадежден израз) и за-

това той за мен е жив – в душата ми, много често в мислите и спомените ми.

В последните няколко години от нашата обща работа, надявам се, вярвам, бяхме станали повече от добри колеги. Макар че той веднъж каза, че „след толкова години все още не ме е разбрал напълно“.

Скъпи Гец, ти да не мислиш, че аз съм те разбрал напълно? Нали това е Голямата Всемирна тъга – хората (дори и най-близките) едва успяват да се доближат един до друг и времето им свършва. А и какво интересно има в човек, в артист, който може да бъде разгадан лесно?

Седя на село, гледам пълната месечина във вира на реката под мен, мисля за теб и се опитвам да се държа мъжествено. Една от дъщеричките ми обичаше често да казва: „Не е честно!“ Да, Гец, не е честно. Не е честно! До скоро...“

Музей на НТ „Ив. Вазов“

Иван Кондов (Граф Шрюсбъри) и Георги Георгиев-Гец (Барон Бърли) заедно с Маргарита Дупаринова (Елисавета) в „Мария Стюарт“ – Фр. Шилер, реж. Кр. Мирски, НТ, сезон 1969/70